

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Γενική Γραμματεία Εταιρικού Συμφώνου
Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ)
Γεν. Διεύθυνση Θεσμικής κι Επιχειρησιακής
Υποστήριξης ΕΣΠΑ
Ειδική Υπηρεσία Κρατικών Ενισχύσεων και
Χρηματοδοτικών Εργαλείων (ΕΥΚΕ-ΧΕ)

ΕΥΚΕ-ΧΕ: 560

Ταχ. Δ/ση:	Νίκης 10, 3ος όροφος, 105 63, Αθήνα	Προς :	Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού Δράσεων ΕΚΤ
Πληροφορίες:	Δ. Ζαραλίδου	e-mail:	emmakour@mou.gr
Τηλέφωνο:	210 3742079		mzampeli@mou.gr
Email:	d.zaralidou@minfin.gr		fzervas@mou.gr

ΘΕΜΑ: Διατύπωση γνώμης σχετικά με την υποβληθείσα Πρόσκληση με τίτλο
«*Ανάπτυξη παρεμβάσεων ενίσχυσης νηπίων, παιδιών σχολικής ηλικίας/
εφήβων Ρομά σε βιωματικά εργαστήρια και παιδικές κατασκηνώσεις*»

Σχετ: Το από 15-04-2025 απεσταλμένο ηλεκτρονικό μήνυμά σας και το συνημμένο σε
αυτό έγγραφο (Α.Π. εισ. ΥΠΕΘΟΟ 69179 /2025 ΕΥΚΕ-ΧΕ 560/22-4-2025)

Σε συνέχεια του ανωτέρω σχετικού, στο οποίο επισυνάπτεται το σχέδιο της Πρόσκλησης με τίτλο «*Ανάπτυξη παρεμβάσεων ενίσχυσης νηπίων, παιδιών σχολικής ηλικίας/ εφήβων Ρομά σε βιωματικά εργαστήρια και παιδικές κατασκηνώσεις*», η Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού Δράσεων ΕΚΤ, ζητά την άποψη της ΕΥΚΕ-ΧΕ, αναφορικά με την υπαγωγή ή μη στο καθεστώς των Κρατικών Ενισχύσεων του ανωτέρω σχεδίου Πρόσκλησης. Λαμβάνοντας υπόψη το θεσμικό πλαίσιο των Κρατικών Ενισχύσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επισημαίνονται τα εξής:

1. Στην υποβληθείσα Πρόσκληση προβλέπεται ότι, η πράξη αφορά τη χρηματοδότηση των δικαιούχων για την υλοποίηση της πράξης «*Ανάπτυξη παρεμβάσεων ενίσχυσης νηπίων (2-4*

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σελίδα 1 από 13

ετών), παιδιών (4-12 ετών) και γονέων Ρομά σε βιωματικά εργαστήρια και παιδικές κατασκηνώσεις» για 3 έτη με την παροχή συγκεκριμένων υπηρεσιών, όπως αυτές περιγράφονται στη συνέχεια. Συγκεκριμένα, η πράξη απευθύνεται σε νήπια, παιδιά και γονείς που διαβιούν σε οικισμούς – καταυλισμούς Ρομά των δήμων της περιοχής παρέμβασης. Από τον πληθυσμό αυτό θα επιλεγούν τα ωφελούμενα άτομα, με συγκεκριμένες διαδικασίες, ενώ θα αξιοποιηθεί η εμπειρία των φορέων (ΟΤΑ) στο πεδίο της κοινωνικής ένταξης των Ρομά, οι οποίοι ήδη παρέχουν υπηρεσίες προς την εν λόγω ομάδα στόχο, αλλά και έχουν προβεί σε καταγραφή πληθυσμού, αναγκών, κλπ. του πληθυσμού αυτού, είτε ως δικαιούχοι σε συγχρηματοδοτούμενες πράξεις (όπως τα Κέντρα Κοινότητας με ή χωρίς παραρτήματα Ρομά), αλλά και εν γένει μέσω των κοινωνικών τους υπηρεσιών.

Από στοιχεία που έχουν στην διάθεσή τους οι Δήμοι και ειδικότερα τα Κέντρα Κοινότητας με Παραρτήματα Ρομά, είναι πολύ περιορισμένη ως ανύπαρκτη η συμμετοχή των παιδιών Ρομά σε κατασκηνώσεις χωρίς την επιδότηση από κάποιο πρόγραμμα. Επιπρόσθετα, για την εξασφάλιση της συμμετοχής της τοπικής κοινότητας και σχετικών φορέων, αλλά και άλλων λειτουργιών της δημόσιας και ιδιωτικής ζωής (βλ. σχολεία, ιδιωτικές επιχειρήσεις, κατασκηνώσεις, κ.λπ.) στην διαδικασία της ένταξης, ο Δήμος, ως καθ' ύλην αρμόδιος, είναι εκείνος που θα υποστηρίξει τη διαδικασία και θα διαμορφώσει τις κατάλληλες συνθήκες για την ενεργοποίηση και συμμετοχή τους στη διαδικασία της ένταξης.

Αντίστοιχα, η συμμετοχή νηπίων Ρομά σε προσχολικές δομές είναι ελάχιστη, μια και είναι εξαιρετικά δύσκολη, λόγω του κοινωνικού και χωρικού αποκλεισμού της ομάδας στόχου. Στο πλαίσιο της πολιτικής κοινωνικής μέριμνας του Δήμου για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά προκύπτει ότι δεν υπάρχει προηγούμενο ιστορικό παροχής αντίστοιχων ολοκληρωμένων υπηρεσιών από μεμονωμένους φορείς ή επιχειρήσεις που λειτουργούν στο πλαίσιο της αγοράς.

Η πράξη στοχεύει στην ενδυνάμωση της ομάδας στόχου (νήπια και παιδιά), στην ανάπτυξη ικανοτήτων και δεξιοτήτων (ομαδικότητα, κοινωνικοποίηση, δημιουργία δεσμών) και στην διευκόλυνση της διαδικασίας εισαγωγής, συμμετοχής, παραμονής, ενίσχυσης, ένταξης και προσαρμογής τους στον ευρύτερο κοινωνικό ιστό και στο σχολικό περιβάλλον και συνίσταται σε δύο επιμέρους δράσεις:

Δράση 1. Βιωματικά Εργαστήρια και Συμμετοχή σε Παιδικές Κατασκηνώσεις με σκοπό την υποστήριξη παιδιών που διαβιούν σε καταυλισμούς και οικισμούς Ρομά για συμμετοχή σε κατασκηνώσεις και πολιτισμικές – αθλητικές δραστηριότητες κατά την διάρκεια του έτους με στόχο την αρμονική και εποικοδομητική συνύπαρξη μεταξύ παιδιών που προέρχονται από την κυρίαρχη κουλτούρα και των παιδιών Ρομά.

Ενέργειες που περιλαμβάνονται στην δράση αφορούν:

α) Εργαστήρια βιωματικού χαρακτήρα και

β) Συμμετοχή σε παιδικές κατασκηνώσεις.

Δράση 2: Παροχή υπηρεσιών κοινωνικής μέριμνας για νήπια (2-4 ετών) που διαβιούν σε καταυλισμούς και οικισμούς Ρομά και συμβουλευτικών υπηρεσιών για την υποστήριξη των γονέων τους, με έμφαση στις νεαρές μητέρες.

Οι δύο δράσεις δύνανται να υλοποιηθούν στο σύνολό τους ή μεμονωμένα, ανάλογα με τις ανάγκες της εκάστοτε περιοχής, είναι, όμως, υποχρεωτική η υλοποίηση και των δύο ενεργειών στο πλαίσιο της κάθε δράσης.

Για τις ανάγκες υλοποίησης της δράσης, ο Δικαιούχος συστήνει «Ομάδα Στήριξης», με προσλήψεις προσωπικού ή/και στελέχωση με εξωτερικούς συνεργάτες (συμβάσεις εργασίας ή έργου) ή/και διάθεση του απαραίτητου στελεχιακού δυναμικού (συνεργασία Δήμου και ΜΚΟ), η οποία ενδεικτικά και κατ' ελάχιστο θα αποτελείται από:

ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ «ΟΜΑΔΑΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ»:

1. Συντονιστής/ρια (Ψυχολόγος ή Κοινωνικός Λειτουργός)
2. Ειδικός Παιδαγωγός
3. Διαμεσολαβητής/τρια Ρομά
4. Ειδικοί Συνεργάτες (Βοηθός παιδαγωγού, Γυμναστές, Θεατρολόγοι, Μουσικοί, εκπαιδευτές Νέων Τεχνολογιών, κλπ.)

Σημειώνεται ότι η «Ομάδα Στήριξης» θα προσφέρει τις υπηρεσίες της σε όλες τις δράσεις-ενέργειες της πράξης. Ο προτεινόμενος αριθμός του προσωπικού καθώς και οι ειδικότητες της «Ομάδας Στήριξης» θα πρέπει να τεκμηριώνονται από τον Δικαιούχο ανάλογα με τον αριθμό των ωφελομένων και των ενεργειών που προτίθεται να υλοποιήσει στο πλαίσιο της πράξης.

Επιπρόσθετα, κρίνεται σκόπιμη η επιμόρφωση της «Ομάδας Στήριξης» από ειδικούς παιδαγωγούς της ένταξης με εμπειρία στην ανάπτυξη βιωματικών μεθοδολογιών.

Η υλοποίηση της πράξης με ίδια μέσα δύνανται να συμπεριλαμβάνει και αναθέσεις σε εξωτερικούς παρόχους-αναδόχους σύμφωνα με τους κανόνες δημοσίων συμβάσεων, όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο.

Σε κάθε δήμο μπορεί να χρηματοδοτηθεί μόνο μία πράξη. Σε περίπτωση που ο δικαιούχος (Δήμος) υποβάλλει μία πρόταση και για τις δύο δράσεις, υποβάλει ένα Τεχνικό Δελτίο Έργου με δύο διαφορετικά υποέργα για την κάθε μία δράση, ώστε να επιτυγχάνεται καλύτερα η παρακολούθηση της υλοποίησης.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σελίδα 3 από 13

Η υλοποίηση της πράξης θα έχει διάρκεια έως 36 μήνες από την στιγμή της έναρξης. Σε κάθε περίπτωση, η ολοκλήρωση της υλοποίησης της πράξης δεν πρόκειται να υπερβεί την 31/12/2029.

Η επιλογή των ωφελούμενων θα γίνεται σε ετήσια βάση από το Δήμο και τις αρμόδιες υπηρεσίες του σε συνεργασία με το Κέντρο Κοινότητας / Παράρτημα Ρομά, όπου υφίσταται.

Ενδεικτικά Κριτήρια επιλογής ωφελούμενων:

- Τακτική φοίτηση στο σχολείο (για την Δράση 1)
- ΑΜΚΑ
- Δικαιολογητικά ταυτοπροσωπίας (παιδιών και γονέων - κηδεμόνων)
- Σύμφωνη γνώμη του/των γονέα/ων – κηδεμόνα/ων για συμμετοχή στο πρόγραμμα
- Ύπαρξη ατομικών βιβλιαρίων υγείας
- Άλλα

Οι χώροι που θα υλοποιείται η πράξη (βιωματικά εργαστήρια παιδιών και εργαστήρια νηπίων και συμβουλευτικής υποστήριξης γονέων), θα παραχωρούνται ή θα ενοικιάζονται από τον Δήμο και θα πρέπει να είναι κατάλληλα διαμορφωμένοι και να πληρούν τους κανόνες υγιεινής και ασφάλειας.

Το πρόγραμμα θα καλύπτει τις δαπάνες συμμετοχής στην κατασκήνωση, όταν αυτή είναι ιδιωτική. Για την επιτυχία της δράσης είναι αναγκαία η προετοιμασία των παιδιών με παροχή του κατάλληλου ρουχισμού και εξοπλισμού, καθώς και η κάλυψη της μετακίνησής τους (προς και από την κατασκήνωση). Αναφορικά με την προετοιμασία των παιδιών, το κάθε παιδί θα παραλαμβάνει τη «Βαλίτσα κατασκηνωτή/τριας» με είδη προσωπικής υγιεινής, κολυμβητικό εξοπλισμό, ρουχισμό και εσώρουχα, υποδήματα, λευκά είδη, κ.λπ.

Για την αναλυτική περιγραφή του φυσικού αντικείμενου και του ενδεικτικού κόστους βλέπε Παράρτημα ΙΙΙ.

Δικαιούχοι της Πράξης της παρούσας Πρόσκλησης είναι **Δήμοι, Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α΄ Βαθμού (Δήμοι)** της Περιφέρειας, σε περιοχές που διαβιούν οι Ρομά, οι οποίοι έχουν ή θα έχουν καταθέσει Τοπικό Σχέδιο Δράσης έως την ημερομηνία έκδοσης της Απόφασης Ένταξης.

Ωφελούμενοι της δράσης είναι Ρομά, νήπια (2-4 ετών), παιδιά (4-12 ετών) και γονείς.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σελίδα 4 από 13

Ο ενδεικτικός Π/Υ Ζετούς υλοποίησης για:

- το προσωπικό της Ομάδας Στήριξης (3 στελέχη και 2 ειδικοί συνεργάτες)
- 15 ωφελούμενα παιδιά με χωρισμό σε 2 ομάδες και συμμετοχή σε δύο κατασκηνωτικές περιόδους ανά έτος (1^η δράση) και
- 12 νήπια με τους γονείς τους (2^η δράση)

υπολογίζεται σε περίπου **450.000 €**.

2. Το άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης ορίζει τις κρατικές ενισχύσεις ως «ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχείρισεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής [...], κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές».

Με βάση την **Ανακοίνωση της Επιτροπής (2016/C 262/01)** για την έννοια της Κρατικής Ενίσχυσης, **που εξειδικεύει το άρθρο 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ**, οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις εφαρμόζονται μόνο όταν ο αποδέκτης της ενίσχυσης είναι «επιχείρηση». «Επιχειρήσεις» θεωρούνται οι οντότητες που ασκούν οικονομική δραστηριότητα ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς που τις διέπει και τον τρόπο χρηματοδότησής τους. Συνεπώς, ο χαρακτηρισμός μιας συγκεκριμένης οντότητας ως επιχείρησης εξαρτάται αποκλειστικά από τη φύση των δραστηριοτήτων που ασκεί. Μεταξύ άλλων, ο χαρακτηρισμός μιας οντότητας ως επιχείρησης συνδέεται πάντα με συγκεκριμένη δραστηριότητα. Μια οντότητα που ασκεί τόσο οικονομικές όσο και μη οικονομικές δραστηριότητες πρέπει να θεωρείται επιχείρηση μόνο σε σχέση με τον πρώτο τύπο δραστηριοτήτων. Για να γίνει διάκριση μεταξύ οικονομικών και μη οικονομικών δραστηριοτήτων, το Δικαστήριο έχει επανειλημμένα αποφανθεί ότι **κάθε δραστηριότητα που συνίσταται στην παροχή αγαθών και υπηρεσιών στην αγορά αποτελεί οικονομική δραστηριότητα**.

3. Προκειμένου να καθοριστεί εάν, οι ανωτέρω δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν μέσω της υπό εξέταση Πρόσκλησης ενέχουν στοιχεία κρατικής ενίσχυσης, είναι αναγκαίο να διαπιστωθεί **εάν πληρούνται σωρευτικά οι προϋποθέσεις του άρθρου 107 παρ. 1 ΣΛΕΕ** για την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης:

- α) χρηματοδότηση με κρατικούς πόρους,
- β) χορήγηση οικονομικού πλεονεκτήματος,
- γ) επιλεκτική μεταχείριση,

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σελίδα 5 από 13

δ) επίδραση στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές και νόθευση ή απειλή νόθευσης του ανταγωνισμού.

Η σωρευτική πλήρωση των ανωτέρω προϋποθέσεων είναι αναγκαίο να εξεταστεί σε τρία (3) επίπεδα:

α. Δικαιούχων,

β. Αναδόχων και

γ. Ωφελομένων από την παροχή των λόγω υπηρεσιών.

4. Όσον αφορά **τους Δικαιούχους, οι δράσεις της υπό εξέταση Πρόσκλησης**, που αφορούν τη συμμετοχή παιδιών Ρομά σε Βιωματικά Εργαστήρια και Παιδικές Κατασκηνώσεις και τις συμβουλευτικές υπηρεσιών για την υποστήριξη των γονέων τους, **συνιστούν οικονομική δραστηριότητα**, καθώς υφίσταται μία πλήρως απελευθερωμένη αγορά και υπάρχουν και άλλες οικονομικές οντότητες που προτίθενται και δύνανται να παρέχουν τις σχετικές υπηρεσίες.

Ως εκ τούτου πρέπει να εξεταστεί αν οι δράσεις ενέχουν ή όχι στοιχεία κρατικής ενίσχυσης.

Προκειμένου να θεωρηθεί ότι, οι προς χρηματοδότηση Πράξεις δεν ενέχουν στοιχεία κρατικής ενίσχυσης, καθώς δεν θα προκύπτει πλεονέκτημα προς τους δυνητικούς Δικαιούχους, πρέπει οι Δικαιούχοι να διενεργήσουν διεθνή ανοιχτό δημόσιο διαγωνισμό για το σύνολο του προϋπολογισμού της Πρόσκλησης, σύμφωνα με τις γενικές αρχές του ενωσιακού δικαίου (ίση μεταχείριση των υποψηφίων Αναδόχων, διαφάνεια, δημοσιότητα της διαδικασίας, αναλογικός χαρακτήρας του ανταλλάγματος του αναδόχου, αρχή του πραγματικού ανταγωνισμού, αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης υπηρεσιών που παρέχονται από ανάλογους φορείς κατάρτισης του εξωτερικού) στη βάση ανταγωνιστικής και διαγωνιστικής διαδικασίας με την υποβολή προσφορών, εφαρμόζοντας κατ' αναλογία τις διατάξεις περί δημοσίων συμβάσεων.

Ως εκ τούτου οι Δικαιούχοι πρέπει:

- i.** Να αναθέσουν σε άλλες οικονομικές οντότητες τις σχετικές υπηρεσίες (κατ' εφαρμογή των διατάξεων περί δημοσίων συμβάσεων παροχής υπηρεσιών, ώστε να διασφαλίζεται η όσο το δυνατόν καλύτερη λύση με το χαμηλότερο κόστος),
- ii.** Να μην αποκλείονται από τη διαγωνιστική διαδικασία, με βάση την αρχή της ίσης μεταχείρισης, οποιαδήποτε φυσικά ή νομικά πρόσωπα ανταποκρίνονται στα διαγωνιστικά κριτήρια επαγγελματικής επάρκειας, και

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σελίδα 6 από 13

- iii. Η χορηγούμενη κρατική χρηματοδότηση να καλύπτει μόνο τις δαπάνες των αναδόχων για την παροχή των περιγραφόμενων υπηρεσιών βάσει των τιμών της αγοράς, καθώς και ένα εύλογο κέρδος, το οποίο θα προκύψει από τη διαγωνιστική διαδικασία.

Διαφορετικά, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι δεν χορηγείται κάποιο οικονομικό πλεονέκτημα **στους Δικαιούχους και στους Αναδόχους** η σχετική χρηματοδότηση πρέπει να καλύπτει μόνο το απολύτως αναγκαίο κόστος των παρεχόμενων υπηρεσιών, βάσει αγοραίων τιμών. Δεν πρέπει να αποδίδεται κανενός είδους πλεονέκτημα στους Δικαιούχους ή τους Αναδόχους καθ' οιονδήποτε τρόπο και να μην παρακρατείται οποιοδήποτε ποσό, π.χ. για διαχειριστικά κόστη ή οποιοδήποτε άλλο κόστος, επίσης δεν πρέπει να συνεπάγεται οποιαδήποτε απομείωση του εγγενούς κόστους λειτουργίας των Δικαιούχων ή/και των Αναδόχων που έχουν υπό κανονικές συνθήκες χωρίς την ανάληψη του εν λόγω έργου (σημείο 68 της Ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης όπως αναφέρεται στο άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2016/C 262/01)).

Επιπρόσθετα, θα πρέπει να τηρούνται χωριστοί λογαριασμοί, ώστε να αποκλείεται κάθε ενδεχόμενη χρήση του ποσού που δίδεται στους Δικαιούχους ή τους Αναδόχους για την κάλυψη άλλων δαπανών, πλην αυτών που αφορούν ειδικά τη συγκεκριμένη δράση (παρ. 212 της Ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης όπως αναφέρεται στο άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2016/C 262/01) προκειμένου να αποκλειστεί η σταυροειδής επιδότηση ή η μη επιλεξιμότητα δαπανών.

Ειδάλλως, **εάν τμήμα των πόρων αποδοθεί στους Δικαιούχους** για την υλοποίηση μέρους της Πράξης με ίδια μέσα ή για την κάλυψη διαχειριστικού κόστους αυτής, **η σχετική δαπάνη μπορεί να καταστεί ως συμβατή ενίσχυση στο πλαίσιο του Κανονισμού (ΕΕ) 2023/2831** της Επιτροπής, της 13ης Δεκεμβρίου 2023 σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας.

Ωστόσο, στην περίπτωση, κατά την οποία ο **Δικαιούχος είναι Δήμος**, δύναται η συγκεκριμένη χρηματοδότηση να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής **του σημείου 196 της Ανακοίνωσης** της Επιτροπής για την έννοια της Κρατικής Ενίσχυσης (2016/C 262/01), όπου αναφέρεται ότι: «*Η Επιτροπή σε ορισμένες από τις αποφάσεις της έκρινε ότι, λόγω ειδικών περιστάσεων των*

υποθέσεων, **το μέτρο είχε καθαρά τοπικό αντίκτυπο** και κατά συνέπεια δεν επηρέαζε καθόλου τις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών. Στις εν λόγω υποθέσεις η Επιτροπή διαπίστωσε, συγκεκριμένα, ότι ο δικαιούχος παρείχε αγαθά ή υπηρεσίες σε μια περιορισμένη περιοχή ενός κράτους μέλους και ήταν απίθανο να προσελκύσει πελάτες από άλλα κράτη μέλη, και ότι δεν μπορούσε να προβλεφθεί ότι το μέτρο δεν θα είχε παρά οριακές επιπτώσεις στις συνθήκες των διασυννοριακών επενδύσεων ή της εγκατάστασης».

Ειδικότερα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε κάποιες περιπτώσεις έχει κρίνει ότι, λόγω ειδικών περιστάσεων, **ορισμένες δραστηριότητες είχαν καθαρά τοπικό αντίκτυπο και, κατά συνέπεια, δεν επηρέαζαν τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών** λαμβάνοντας υπόψη τα παρακάτω κριτήρια:

- α) η δραστηριότητα του Δικαιούχου αφορά την παροχή αγαθών και υπηρεσιών σε **περιορισμένη γεωγραφική ζώνη επιρροής** εντός ενός κράτους μέλους,
- β) η δραστηριότητα εκτιμάται ότι είναι απίθανο να προσελκύσει πελάτες από άλλα κράτη μέλη, καθώς τα παρεχόμενα **αγαθά και υπηρεσίες απευθύνονται στον τοπικό πληθυσμό,**
- γ) η κρατική χρηματοδότηση της δραστηριότητας θα έχει **αμελητέο αντίκτυπο στις αγορές και τους καταναλωτές,** καθώς δεν προβλέπεται ότι θα προσελκύσει επενδυτές από άλλα κράτη μέλη που θα θελήσουν να εγκατασταθούν στην εν λόγω περιοχή, για να παρέχουν τη δραστηριότητα αυτή.

Η Επιτροπή, όπως προκύπτει από την πρακτική της, για να τεκμηριώσει ότι συντρέχουν τα παραπάνω κριτήρια, εξετάζει, συνεκτιμά και αξιολογεί ορισμένες παραμέτρους, τις οποίες σταθμίζει συνολικά, ανάλογα με τα ειδικά χαρακτηριστικά κάθε περίπτωσης. Προκειμένου να αξιολογήσει **εάν, στην περίπτωση της κρατικής χρηματοδότησης μιας δραστηριότητας, συντρέχουν τα προαναφερθέντα κριτήρια, οπότε δεν επηρεάζεται το ενδοκοινοτικό εμπόριο,**

5. Σε αντίθετη περίπτωση, εφόσον δεν πληρούνται σωρευτικά οι προαναφερόμενες προϋποθέσεις της ανωτέρω ενότητας (4) της παρούσας γνωμοδότησης, και υφίσταται οικονομική δραστηριότητα για τις προτεινόμενες δράσεις, συστήνεται αυτές να παρασχεθούν στο πλαίσιο των προβλεπόμενων περί Υπηρεσιών Γενικού Οικονομικού Συμφέροντος **(ΥΓΟΣ) δυνάμει του άρθρου 106 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ.**

Η ΥΓΟΣ είναι μια δημόσια υπηρεσία οικονομικού και κοινωνικού οφέλους που δεν παρέχεται καθόλου ή παρέχεται με μη επαρκείς όρους από την αγορά και την οποία το κράτος αναθέτει

την παροχή της σε συγκεκριμένο Πάροχο, με συγκεκριμένες προδιαγραφές παροχής και τεκμηριωμένο κόστος το οποίο καλύπτεται ως αντιστάθμιση. Μια ΥΓΟΣ αφορά σε υπηρεσίες προς πολίτες προς το δημόσιο κοινό όφελος.

Σύμφωνα με τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις, οι δημόσιες αρχές μπορούν να οργανώνουν και να χρηματοδοτούν τις ΥΓΟΣ όπως επιθυμούν, υπό τον όρο ότι οι σχετικές αντισταθμίσεις που χορηγούν δεν υπερβαίνουν το αναγκαίο για την εκπλήρωση της αποστολής της ΥΓΟΣ με οικονομικά αποδεκτούς όρους, ήτοι προσδιοριζόμενες με αντικειμενικότητα και διαφάνεια, σύμφωνα με το άρθρο 106 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ.

Στην περίπτωση ύπαρξης κρατικής ενίσχυσης υπό την μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας ΥΓΟΣ και για συγκεκριμένες κατηγορίες κοινωνικών υπηρεσιών εφαρμόζεται η Απόφαση της Επιτροπής της 20ής Δεκεμβρίου 2011 (2012/21/ΕΕ), σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 106 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ και αφορούν κρατικές ενισχύσεις που εξυπηρετούν κοινωνικές ανάγκες, ενδεικτικά όπως τη μακροχρόνια υγειονομική περίθαλψη, τη μέριμνα του παιδιού, την πρόσβαση και επανένταξη στην αγορά εργασίας, την κοινωνική στέγη, καθώς και την περίθαλψη και την κοινωνική ένταξη ευάλωτων ομάδων.

Σχετικά με τους **ωφελομένους** στην υπό εξέταση Πρόσκληση, δεδομένου ότι είναι φυσικά πρόσωπα και δεν αποτελούν επιχειρήσεις, δεν τίθενται ζητήματα κρατικών ενισχύσεων προς αυτούς.

6. Σύμφωνα με την περιγραφή του αντικείμενου της υπό εξέταση Πρόσκλησης, πρέπει **να καλυφθεί επαρκώς το θεσμικό πλαίσιο των κρατικών ενισχύσεων**.

Ως εκ τούτου, για λόγους πληρότητας του θεσμικού πλαισίου των κρατικών ενισχύσεων, στα «Έχοντας υπόψη» της Πρόσκλησης στα υπό στοιχεία 8, 9, 12, 13, 14 και 15 συστήνεται να προστεθούν:

- 1) Η Απόφαση της Επιτροπής, της 20ής Δεκεμβρίου 2011, για την εφαρμογή του άρθρου 106 παρ. 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις κρατικές ενισχύσεις υπό μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας που χορηγούνται σε ορισμένες επιχειρήσεις επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος (2012/21/ΕΕ).
- 2) Η Ανακοίνωση της Επιτροπής (11-01-2012), σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις στην αντιστάθμιση για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος (2012/C8/02).

3) Η Ανακοίνωση της Επιτροπής (11-01-2012), σχετικά με το Πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις υπό μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας (2012/C8/03).

4) Ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 2832/2023 της Επιτροπής της 13ης Δεκεμβρίου 2023, σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας οι οποίες χορηγούνται σε επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος.

Ωστόσο, συστήνεται να διαγραφεί το υπό στοιχείο 8, ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής, της 17ης Ιουνίου 2014, για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την εσωτερική αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης (Γενικός Απαλλακτικός Κανονισμός- ΓΑΚ), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, καθώς δεν διαφαίνεται να τυγχάνει εφαρμογής.

7. Στο κεφάλαιο 3 «Επιλεξιμότητα» του σχεδίου της Πρόσκλησης συστήνεται:

- Στο τέλος της παραγράφου 3.4 να προστεθεί *«με την επιφύλαξη της τήρησης των κανόνων του ανταγωνισμού και των κρατικών ενισχύσεων»*.

Στη συνέχεια να προστεθούν οι ακόλουθες παράγραφοι:

- *«Για τα έργα που δεν ενέχουν στοιχεία κρατικής ενίσχυσης σύμφωνα με τα οριζόμενα στην Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης όπως αναφέρεται στο άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2016/C262/01), προκειμένου το σύνολο της δημόσιας χρηματοδότησης της προτεινόμενης δράσης να μην εμπίπτει στους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων, πρέπει να διασφαλιστεί ότι η χρηματοδότηση που παρέχεται για τις συγκεκριμένες δράσεις δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για διεπιδότηση ή για έμμεση επιδότηση άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων του κυρίου έργου. Η αποφυγή της διεπιδότησης μπορεί να διασφαλιστεί με την τήρηση ξεχωριστών λογαριασμών, τον κατάλληλο επιμερισμό των δαπανών και με τη διασφάλιση ότι η δημόσια χρηματοδότηση δε στηρίζει άλλες δραστηριότητες»*.
- *«Έργα που συνιστούν ειδικές περιπτώσεις άσκησης οικονομικών δραστηριοτήτων, οι οποίες παράγουν αποτελέσματα προς το γενικό δημόσιο όφελος και δεν θα μπορούσαν να παρασχεθούν από την αγορά χωρίς την παρέμβαση του κράτους, είναι δυνατόν να συνιστούν Υπηρεσίες Γενικού Οικονομικού Συμφέροντος (ΥΓΟΣ) που ενέχουν στοιχεία κρατικής ενίσχυσης. Στις περιπτώσεις των ΥΓΟΣ το ύψος της δημόσιας χρηματοδότησης*

του έργου προσδιορίζεται μέσω κατάλληλης χρηματοοικονομικής ανάλυσης προσδιορισμού της αντιστάθμισης, σύμφωνα με το εφαρμοζόμενο δίκαιο των ΥΓΟΣ».

8. Στο κεφάλαιο 4 «ΟΔΗΓΙΕΣ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ» του σχεδίου Πρόσκλησης συστήνεται να προστεθούν οι παρακάτω διευκρινίσεις σχετικά με τα έγγραφα που θα πρέπει να προσκομισθούν, για την εκπλήρωση των όρων και προϋποθέσεων του θεσμικού πλαισίου των ΥΓΟΣ, σε περίπτωση εφαρμογής τους:

«Για δράσεις που εξετάζονται στο πλαίσιο των Υπηρεσιών Γενικού Οικονομικού Συμφέροντος (ΥΓΟΣ) πρέπει να προσκομιστεί στο φάκελο που θα υποβληθεί προς αξιολόγηση έκθεση τεκμηρίωσης που περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία:

- Τον πάροχο της ΥΓΟΣ.
- Την τεκμηρίωση της συγκεκριμένης ΥΓΟΣ. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι για να τεκμηριωθεί μια δράση ως ΥΓΟΣ πρέπει να αποδεικνύεται ότι: α) απευθύνεται σε πολίτες και αποβλέπει στο συμφέρον του κοινωνικού συνόλου, β) εξυπηρετεί κοινωνικές ανάγκες που συνδέονται με την υγειονομική περίθαλψη, την προώθηση της κοινωνικής ένταξης και την καταπολέμηση της φτώχειας και των διακρίσεων στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης και γ) παρέχεται σε συνθήκες έλλειψης ή μη ικανοποιητικής ανάπτυξης της σχετικής αγοράς.
- Αναλυτική περιγραφή της παρεχόμενης υπηρεσίας και όλων των επιμέρους σταδίων παροχής της, καθώς και περιγραφή των τελικών «παραδοτέων» της παρεχόμενης υπηρεσίας (με στοιχεία προβλέψεων είδους υπηρεσιών και ποσοτήτων, στο βαθμό που αυτό είναι δυνατόν).
- Τη χρονική διάρκεια ανάθεσης της ΥΓΟΣ, λαμβάνοντας υπόψη και το αντίστοιχο κανονιστικό πλαίσιο καθορισμού της (Απόφαση ΥΓΟΣ ή Ανακοίνωση ΥΓΟΣ).
- Τη γεωγραφική περιοχή που συνδέεται με την ΥΓΟΣ.
- Χρηματοοικονομική ανάλυση για τον προσδιορισμό της αντιστάθμισης που χορηγείται για την παρεχόμενη ΥΓΟΣ που περιλαμβάνει τις ακριβείς παραμέτρους που ελήφθησαν υπόψη για τον προσδιορισμό της χορηγούμενης αντιστάθμισης καθώς και περιγραφή του μηχανισμού ελέγχου της υπεραντιστάθμισης. Η αντιστάθμιση πρέπει να περιορίζεται στο μέτρο του αναγκαίου για την κάλυψη του συνόλου ή μέρους των δαπανών που πραγματοποιούνται για την εκπλήρωση υποχρέωσης παροχής της καθορισμένης Υ.Γ.Ο.Σ., λαμβανομένων υπόψη των τυχόν σχετικών εσόδων και ενός εύλογου κέρδους. Εφόσον η χρηματοοικονομική ανάλυση που συνοδεύει το έργο προβλέπει ποσοστό

κέρδους, αυτό θα θεωρείται εύλογο εφόσον δεν υπερβαίνει το σχετικό διατραπεζικό επιτόκιο συν 100 μονάδες βάσης. Το σχετικό διατραπεζικό επιτόκιο είναι εκείνο του οποίου η λήξη και η διάρκεια αντιστοιχούν στη λήξη και τη διάρκεια της πράξης ανάθεσης. Η αντιστάθμιση για την παρεχόμενη Υ.Γ.Ο.Σ. θα αφορά αποκλειστικά στο καθαρό κόστος της παροχής της υπηρεσίας, όπως αυτό προέκυψε από την σχετική χρηματοοικονομική ανάλυση και με βάση τα οριζόμενα στο κατά περίπτωση εφαρμοζόμενο θεσμικό πλαίσιο των ΥΓΟΣ».

9. Υπενθυμίζεται ότι:

✓ Σύμφωνα με τα οριζόμενα **στη με Α.Π. 99801/ΕΥΚΕ-ΧΕ1162/27-10-2023 Εγκύκλιο της ΕΥΚΕ-ΧΕ** με θέμα «Οδηγίες προς φορείς που εμπλέκονται στη διαχείριση συγχρηματοδοτούμενων δράσεων κατά την προγραμματική περίοδο 2021-2027 αναφορικά με ζητήματα κρατικών ενισχύσεων», μετά την υποβολή των μεμονωμένων προτάσεων στην Πρόσκληση υποβολής προτάσεων, κάθε πρόταση πρέπει να εξετάζεται διακριτά αναφορικά με την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης και την τήρηση των κανόνων του ανταγωνισμού.

✓ Για την αξιολόγηση της πλήρωσης του κριτηρίου συμβατότητας της Πράξης με τους κανόνες του ανταγωνισμού και των κρατικών ενισχύσεων, είναι αναγκαίο να συμπληρώνεται η λίστα ελέγχου περί ύπαρξης κρατικής ενίσχυσης που έχει κοινοποιηθεί **με τη με Α.Π. 115150/ΕΥΚΕ4023/ 2.11.2016 επιστολή του ΓΓΔΕ & ΕΣΠΑ**, αντίγραφο της οποίας πρέπει να τηρείται στο φάκελο της πράξης.

10. Τέλος, σημειώνεται ότι **η παρούσα γνωμοδότηση** επί της Πρόσκλησης «*Ανάπτυξη παρεμβάσεων ενίσχυσης νηπίων, παιδιών σχολικής ηλικίας/ εφήβων Ρομά σε βιωματικά εργαστήρια και παιδικές κατασκηνώσεις*» παρέχεται **στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της ΕΥΚΕ-ΧΕ** και περιορίζεται στην παροχή απόψεων σχετικά με τη συμμόρφωση του υπό κρίση μέτρου ενίσχυσης με τους κανόνες Ανταγωνισμού και Κρατικών Ενισχύσεων της ΕΕ. Επισημαίνεται ότι δεν εμπίπτει στις αρμοδιότητες της ΕΥΚΕ-ΧΕ η αξιολόγηση οποιαδήποτε άλλης πτυχής του μέτρου ενίσχυσης, συμπεριλαμβανομένων των θεμάτων που άπτονται του δικαίου περί δημοσίων συμβάσεων.

Οι απόψεις της ΕΥΚΕ-ΧΕ βασίζονται αποκλειστικά στις πληροφορίες που παρείχε εγγράφως η οικεία Διαχειριστική Αρχή και ειδικότερα στο περιεχόμενο του σχεδίου Πρόσκλησης υποβολής προτάσεων, έγγραφο το οποίο αφορά η γνωμοδότηση της ΕΥΚΕ-ΧΕ βάσει των αρμοδιοτήτων της.

Εάν οι παρεχόμενες πληροφορίες αποδειχθούν ελλιπείς ή εσφαλμένες, ή το μέτρο ενίσχυσης δεν υλοποιηθεί σύμφωνα με αυτές τις πληροφορίες, η ΕΥΚΕ-ΧΕ διατηρεί το δικαίωμα να επανεξετάσει τις απόψεις της που εκφράζονται στο παρόν έγγραφο.

Παραμένουμε στην διάθεσή σας για κάθε αναγκαία διευκρίνιση.

Ο Προϊστάμενος της ΕΥΚΕ-ΧΕ

Ευάγγελος Στουραϊτης

Εσωτερική Διανομή:

- Γραφείο Αναπληρωτή Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών
- Γραφείο Γενικού Γραμματέα Εταιρικού Συμφώνου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ)
- Γραφείο Γενικής Διεύθυνσης Θεσμικής και Επιχειρησιακής Υποστήριξης
- ΕΥΚΕ - ΧΕ

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σελίδα 13 από 13